

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ / ΤΜΗΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Η προοπτική της ανασυγκρότησης μετά την καταστροφή
Πύργος, 21/10/2007

Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Βασίλης Παππάς

Αναπληρωτής Καθηγητής
Εργαστήριο Πολεοδομικού και Χωροταξικού Σχεδιασμού,
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών

vrappas@upatras.gr

**ΑΝΑΠΤΥΞΗ = ΠΡΟΟΔΟΣ,
ΠΡΟΟΔΟΣ = ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

ΑΝΑΠΤΥΞΗ: Μια γραμμική ετεροπροσδιοριζόμενη έννοια

ΑΝΑΠΤΥΞΗ: Προσδιορίζεται από μία σειρά ποσοτικών κριτηρίων

ΑΝΑΠΤΥΞΗ vs. ΥΠΟΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: η ανάπτυξη η οποία ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες.

Αποτελέσματα της ισχύουσας λογικής και πρακτικής είναι:

**Το 2050 ο παγκόσμιος πληθυσμός
εκτιμάται ότι από 6 δισεκατομμύρια θα
ανέλθει στα 9.**

Υπερπληθυσμός

Το 2005 (κατ' άλλους το 2006) για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία ο πληθυσμός που μένει στα αστικά κέντρα ξεπέρασε τον πληθυσμό της υπαίθρου.

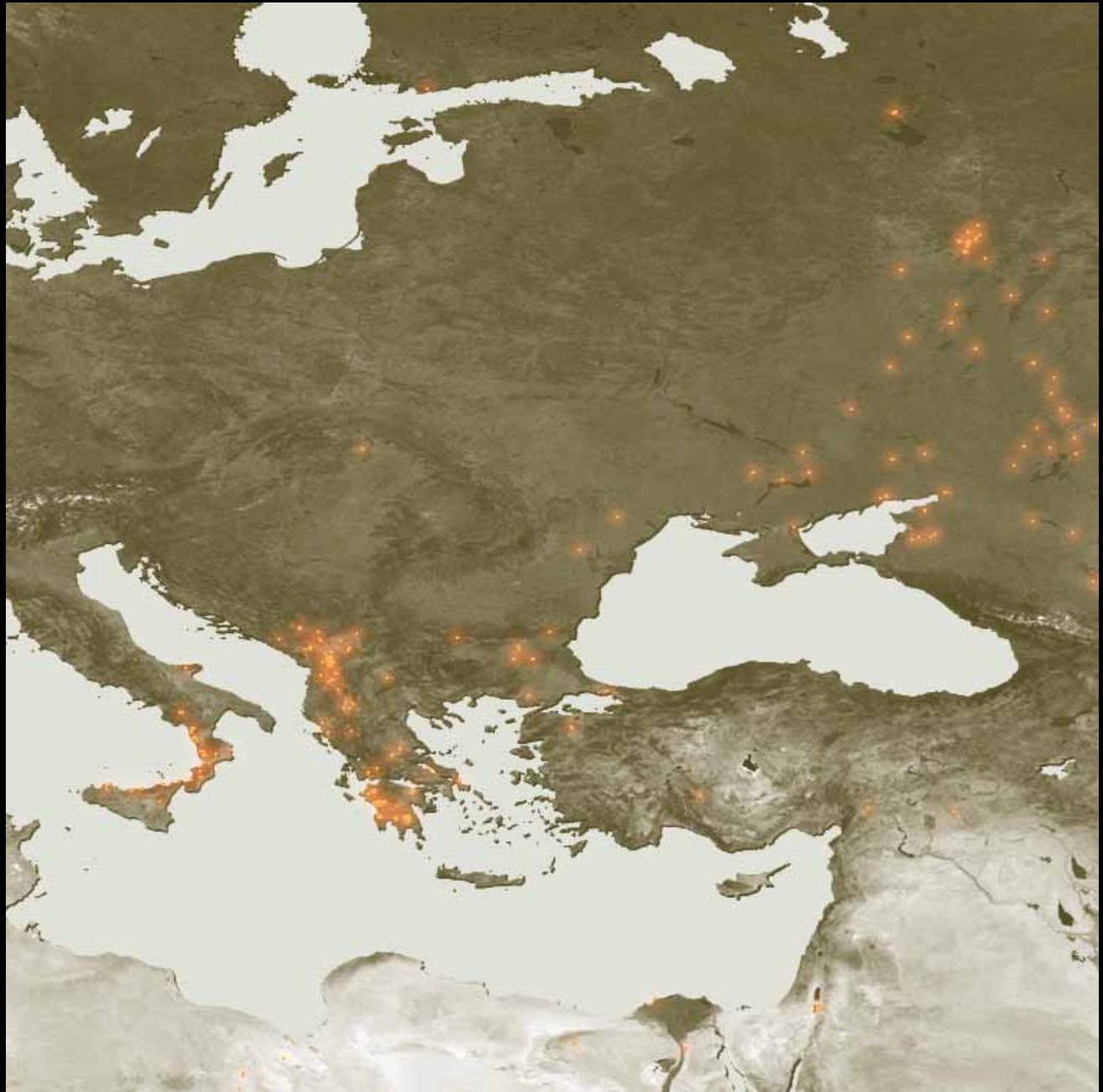
Αστικοποίηση

**Κάθε μέρα 5.000 νέοι περιβαλλοντικοί
πρόσφυγες προστίθενται στους
30.000.000 ήδη υπάρχοντες,
σύμφωνα με τον Ερυθρό Σταυρό.**

Καταστροφή του περιβάλλοντος

*21-26/8/2007
The Along Track
Scanning Radiometer
(ATSR) on ESA's ERS-2
satellite and the
Advanced Along Track
Scanning Radiometer
(AATSR) on ESA's
Envisat satellite measure
thermal infrared radiation
to take the temperature of
Earth's land surfaces*

ΝΟΜΟΣ 2742/ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999

«Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη & άλλες διατάξεις»

Σκοπός του νόμου αυτού είναι η θέσπιση θεμελιωδών αρχών και η θεσμοθέτηση σύγχρονων οργάνων, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού που προωθούν την αειφόρο και ισόρροπη ανάπτυξη, κατοχυρώνουν την παραγωγική και κοινωνική συνοχή, διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος στο σύνολο του εθνικού χώρου και στις επιμέρους ενότητες του και ενισχύουν τη θέση της χώρας στο διεθνές και ευρωπαϊκό πλαίσιο.

**ΔΙΤΤΟΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ:
ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄, ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ,

Άρθρο 1: Σκοπός

ΝΟΜΟΣ 2742/ΦΕΚ 207/Α'/07.10.1999

«Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη & άλλες διατάξεις»

1. Ο χωροταξικός σχεδιασμός έχει ως στόχο να συμβάλλει :
 - α. Στην προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, στη διατήρηση των οικολογικών και πολιτισμικών αποθεμάτων και στην προβολή και ανάδειξη των συγκριτικών γεωγραφικών, φυσικών, παραγωγικών και πολιτιστικών πλεονεκτημάτων της χώρας.
 - β. Στην ενίσχυση της διαρκούς και ισόρροπης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας και της ανταγωνιστικής παρουσίας της στον ευρύτερο ευρωπαϊκό, μεσογειακό και βαλκανικό της περίγυρο.
 - γ. Στη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στο σύνολο του εθνικού χώρου και ιδίως στις περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης, έντονων κοινωνικών διαφοροποιήσεων και περιβαλλοντικής υποβάθμισης, καθώς και στις περιφερειακές και απομονωμένες περιοχές ή σε άλλες περιοχές που παρουσιάζουν μειονεκτικά χαρακτηριστικά λόγω της γεωγραφικής τους θέσης.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Το συγκεκριμένο έλλειμμα είναι αυτό που έχει οδηγήσει στις χρόνιες στρεβλώσεις και στις απίθανες καθυστερήσεις στην αναπτυξιακή πορεία του τόπου. Είναι το ίδιο που έχει δράσει καταστροφικά – συχνά μη αναστρέψιμα – στο περιβάλλον, αυτό που καθιστά υπερβολικό το κόστος κάθε δημιουργικής δράσης (Μόνιμη Επιτροπή Χωροταξίας ΤΕΕ/ΤΔΕ, 2002).

- **ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ**
 - **ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ**
 - **ΕΛΛΕΙΨΗ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ**
 - **ΣΤΑΤΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ ΘΕΣΠΙΣΗΣ**
 - **ΜΗ ΑΠΟΔΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ**
-

**ΑΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΛΑΤΕΙΑΚΗ
ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ**

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΥΛΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΚΥΡΙΩΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΕ

Ειδικότερα, το ΣΤΕ δέχεται κατά πάγιο τρόπο ότι από τις διατάξεις των άρθρων 24, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 Συντ. προκύπτει ότι ο βιώσιμος χωροταξικός σχεδιασμός αποσκοπεί στην προστασία του περιβάλλοντος, στην εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών όρων διαβίωσης, καθώς και στην οικονομική ανάπτυξη στα πλαίσια της αρχής της αειφορίας.

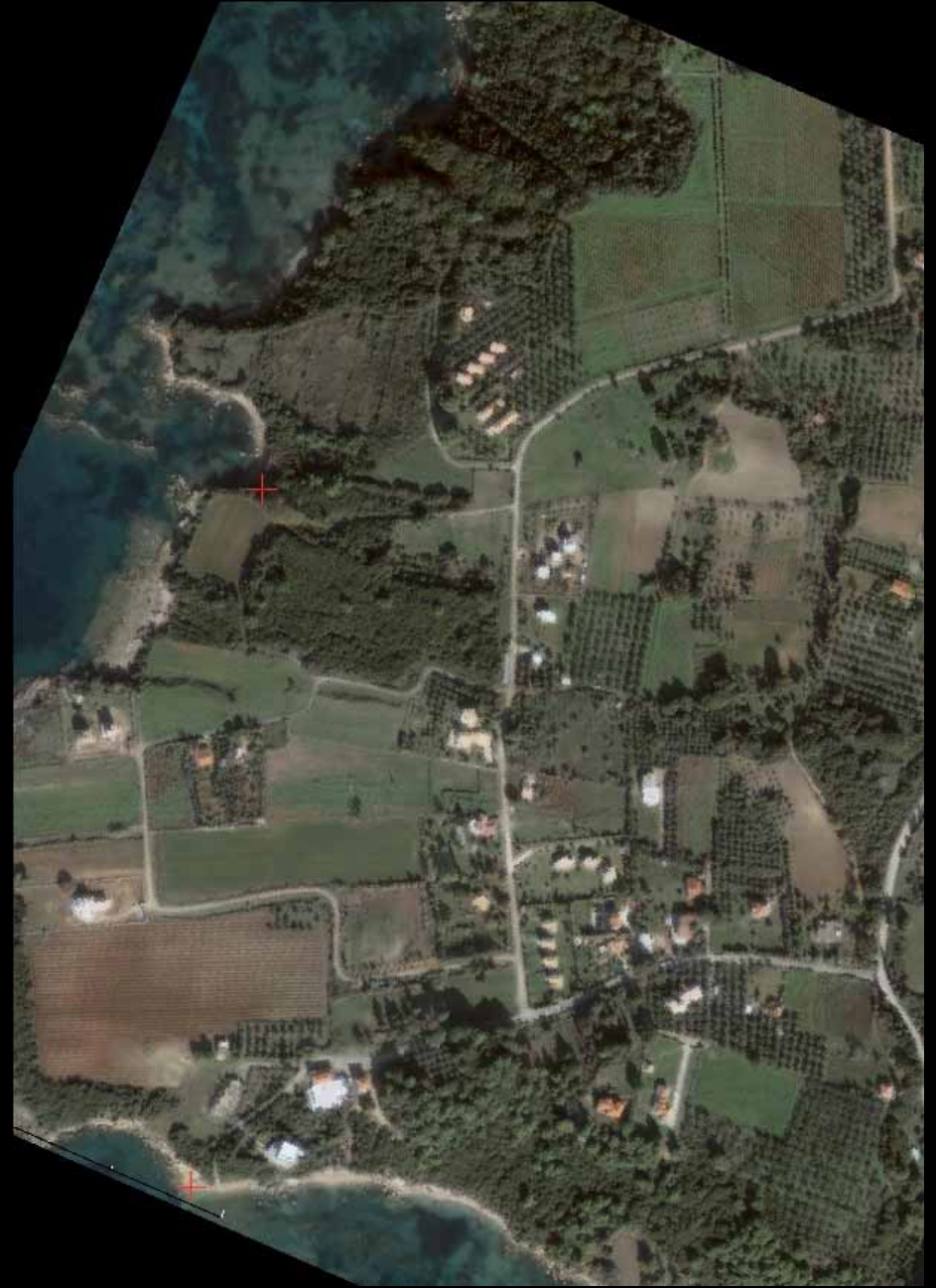
Εξάλλου, τα ολοκληρωμένα χωροταξικά σχέδια γίνονται δεκτά από τη νομολογία του Δικαστηρίου ως ουσιώδης όρος για τη βιώσιμη ανάπτυξη, διότι θέτουν, με βάση την ανάλυση των δεδομένων και την πρόγνωση των μελλοντικών εξελίξεων, τους μακροπρόθεσμους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής αναπτύξεως, ενώ, παράλληλα, ρυθμίζουν τη διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών και των ελεύθερων χώρων στις εκτός σχεδίου περιοχές.

Αναγκαίως, επομένως, όρος για την προστασία των σημαντικών και ευαίσθητων οικοσυστημάτων είναι η εκπόνηση ευρύτερου χωροταξικού σχεδιασμού, ο οποίος θα πρέπει να διέπεται από τις προαναφερόμενες αρχές.

Περαιτέρω, το Δικαστήριο δέχθηκε στην προαναφερόμενη απόφασή του ότι με τη συνταγματική διάταξη του άρθρου 24 Συντ. θεσπίζεται η αρχή της πρόληψης της βλάβης του φυσικού περιβάλλοντος χάριν της οικολογικής ισορροπίας και της διατήρησης αυτού και των φυσικών πόρων «προς όφελος όχι μόνον της παρούσας γενεάς αλλά και των επομένων».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ *Εντεταλμένος Διδασκαλίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,
Δικαστικός Αντιπρόσωπος ΝΣΚ*

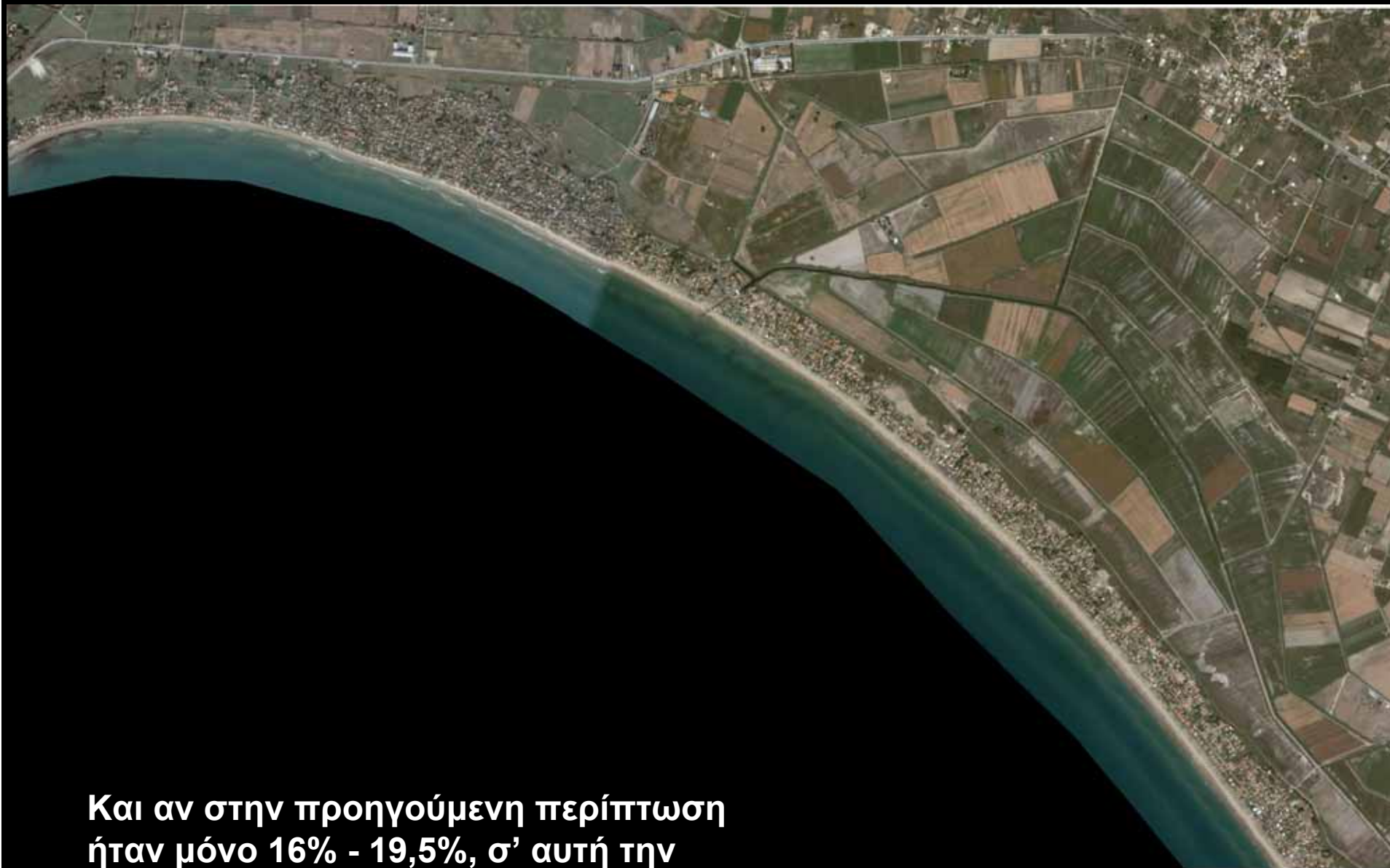

Το 16% της συνολικής έκτασης
ή το 19,5% της αγροτικής
άλλαξε χρήση σε «δεύτερη κατοικία»
τα τελευταία 20 χρόνια.

**Και αν στην προηγούμενη περίπτωση
ήταν μόνο 16% - 19,5%, σ' αυτή την
περίπτωση πως υπολογίζεται;**

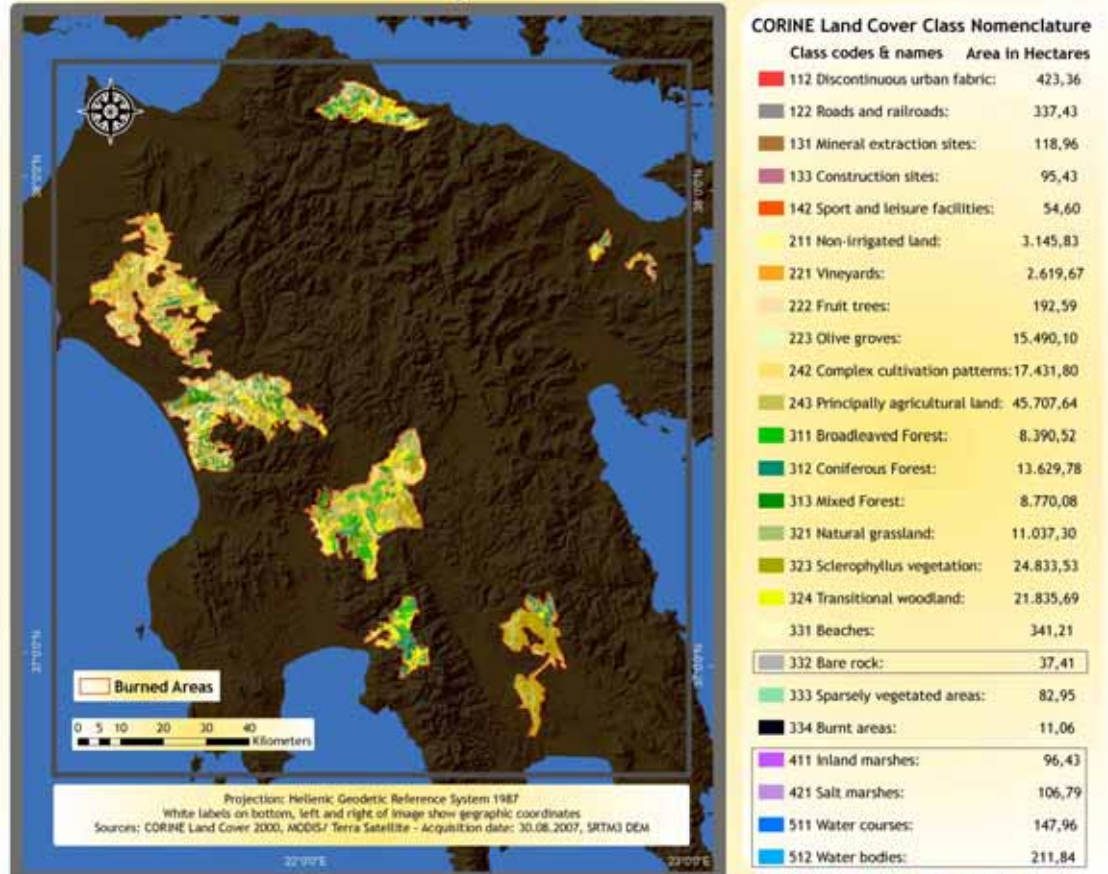
Φέτος στην Ηλεία κάηκαν μόνο από τις προστατευόμενες περιοχές:

Φολόη 29.943 στρμ. (30.7%)

Ολυμπία 670 στρμ. (21.3%)

Καϊάφας 7.577 στρμ. (22.5%)

Wildfire Damage Assessment for Peloponnese, South Greece till end of August 2007
Distribution of land cover/ land use types within the burned areas based on the CORINE database

Department of Remote Sensing, Forestry Faculty, University of Freiburg - nikos.alexandris@felis.uni-freiburg.de

Το κείμενο που ακολουθεί, συζητήθηκε στη Διοικούσα Επιτροπή του ΤΕΕ/ΤΔΕ την Πέμπτη 12/12/ 2002, αποτελεί την πρώτη κριτική τοποθέτηση του ΤΕΕ/ΤΔΕ επί της Γ' Φάσης της μελέτης «Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» και σκοπό είχε να συμβάλει στο διάλογο με τους παραγωγικούς φορείς της Περιφέρειας.

- Απουσιάζει η αναφορά στις σημαντικές επιπτώσεις της υιοθετημένης χάραξης του **οδικού άξονα Βορρά – Νότου**, όπως παραδειγματικά: διασπά την οικιστική συνέχεια της πόλης της Αμαλιάδας με τα παράλια της, διέρχεται από το πευκοδάσος Καϊάφα, περιοχή υψηλής φυσικής σημασίας, κλπ.
- Το πρόβλημα της **αυθαίρετης δόμησης στα παράλια του Νομού** σε συνδυασμό με την ύπαρξη περιοχών ιδιαίτερης φυσικής σημασίας (αποξηραμένες λίμνες Μουριάς και Αγουλινίτσας) επιβάλλει την ύπαρξη ιδιαίτερων κατευθύνσεων στην προοπτική του οικιστικού ελέγχου και της προστασίας του περιβάλλοντος, κάτι που στην εν λόγω μελέτη είναι υποβαθμισμένο.
- Ο **μη χαρακτηρισμός της λίμνης του Καϊάφα ως οικολογικός πόρος** διευρωπαϊκής σημασίας εγείρει έντονα ερωτηματικά, έστω και αν οι επιλογές της μελέτης στηρίζονται στις επιλογές της συνθήκης Ramsar. Επιπροσθέτως η αξιοποίηση της ευρύτερης περιοχής του Καϊάφα (λίμνη, πευκοδάσος, παράλια) χρήζει ιδιαίτερης αναφοράς, προσοχής και μελέτης και σίγουρα δεν είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης ενός μόνο φορέα.
- Δεν υπάρχει καμία αναφορά για την προστασία και ανάδειξη **των λοιπών αρχαιολογικών χώρων** της Ηλείας (Βάσσης – Ναός Επικουρείου Απόλλωνα, Αρχαία Ήλιδα) και κυρίως για την ανάδειξη της περιοχής του Επικουρείου Απόλλωνα και την αναγκαιότητα ανάπτυξης ενός δικτύου αρχαιολογικών χώρων (διαδρομών).
- Εκτιμάται ότι η ύπαρξη της ΖΟΕ δεν αποτελεί επαρκές εργαλείο προστασίας **των ποταμών Αλφειού και Νέδα** (αμμοληψίες, κλπ.) και απαιτείται ιδιαίτερη αναφορά στους τρόπους ανάδειξης και προστασίας τους.

- Η ΣΥΓΚΥΡΙΑ ΔΕΝ ΕΠΙΤΡΕΠΕΙ ΤΟΝ ΕΦΗΣΥΧΑΣΜΟ.
- Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΣΥΓΚΥΡΙΑΚΟΣ.
- ΟΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΝ ΔΡΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΜΕΣΑ .
- ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ.
- ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ.

Εν κατακλείδι, αν ο σχεδιασμός του χώρου, όχι απλά προϋποθέτει, αλλά ουσιαστικά αποτελεί πολιτική διαδικασία συγκρούσεων, επιλογών και αλλαγής, είναι προφανές ότι η διαδικασία σχεδιασμού οφείλει να ανήκει σε ένα φορέα πολιτικά προσδιορισμένο και κοινωνικά ελεγχόμενο.

Επιπροσθέτως, επειδή η διαδικασία χωρικού σχεδιασμού αποτελεί μία συνεχή διαλεκτική σχέση δεν μπορεί να εξαντλείται σε μία χρονικά μονοσήμαντη μελέτη, ούτε να προέρχεται από μία «ανεξάρτητη» πηγή, όπως είναι ένα ιδιωτικό γραφείο μελετών.

Κρίσιμα ζητήματα υλοποίησης του Χωροταξικού Σχεδιασμού

- **ΑΠΟΤΡΟΠΗ** της μη βιώσιμης ανάπτυξης.
- **ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ** των ευαίσθητων περιοχών και πόρων.
- **ΠΡΟΒΛΕΨΗ** των αναπτυξιακών προοπτικών.
- **ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ** κοινωνικής συμμετοχής και διαλόγου.
- **ΑΝΑΔΕΙΞΗ** ρεαλιστικών χωρικών σχεδίων και αναπτυξιακών μοντέλων
- **ΣΤΗΡΙΞΗ** των σχεδίων χωρικής και οικονομικής ανάπτυξης σε διαχρονική βάση

Roger Read, Secretary General of METREX – The Network of European Metropolitan Regions and Areas, Glasgow.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ, ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΕΠΙΠΕΔΑ (Χ.Σ.Π., Γ.Π.Σ., ΣΧΟΑΠ, ΖΟΕ, κλπ.)
- ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΤΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΟΜΗΣΗΣ
- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΩΝ
Κοινωνικά ελεγχόμενα,
Με σχεδιαστικό, συντονιστικό και αποφασιστικό ρόλο,
Στηριζόμενα στις νέες τεχνολογίες,
Να διασφαλίζουν το «συνεχές» του σχεδιασμού.

Επειδή ο Σχεδιασμός
προβλέπει, προνοεί, σχεδιάζει, προστατεύει, αναπτύσσει ...

Τότε, και με την έννοια αυτή, σήμερα βρισκόμαστε
ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΟΜΕΝΕΣ ΦΩΤΙΕΣ
και όχι μετά από τις προηγούμενες.

